

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1980

1980

BRNO 1982

verhüttungsraumes um Blansko. Die Lokalität, die ca. 1500 m westlich von der bekannten jungburgwall - zeitlichen Siedlung in der Flur Sv. Klement bei Lipůvka entfernt ist /darauffolgender Siedlungshorizont vom Beginn des 11. Jahrhunderts/, ist wichtig für die Erkenntnis der slawischen Entwicklung im mittleren Teil des Boskovicer Grabens.

STŘEDOHRADIŠTNÍ SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ Z KUROVIC

/okr. Kroměříž/

Helena Chybová, Muzeum Kroměřížska Kroměříž

Na lokalitu upozornil spolupracovník Muzea Kroměřížska p. Fr. Košina z Holešova, který zjistil tmavé skvrny na polích jižně od obce Kurovice na Holešovsku. Přímou z narušených kulturních objektů vybral několik střepeň, které odevzdal v muzeu. Na podzim r. 1980 provedli pracovníci Muzea Kroměřížska po - vrchový průzkum lokality a záchranný výzkum jednoho, rozorávkou silně narušeného objektu.

Naleziště je situováno na mírně k SV skloněném svahu v n.v. 230 m, asi 300 m jižně od obce v polní trati zvané "Úzký". Nachází se přibližně 50 m východně od bývalého obecního hliníku, kde v minulosti těž - ba hlíny silně narušila kostrové pohřebiště, datované nálezy do střední doby hradištní¹.

Zkoumaný sídlištní objekt se po skrývce ornice jevil jako sytě tmavě zbarvená skvrna přibližně oválné - ho tvaru o rozměrech 290 x 200 cm, delší osou orientovaná ve směru V-Z, s kamennou destrukcí uprostřed, tvořenou drobnými přepálenými kameny a promísenou keramickými střepi a zvířecími kostmi. Kamenná de - strukce, která jen nepatrně zasahovala do podloží, byla ve východní části objektu silně narušena orbou a její zbytky byly orbou roztaženy po blízkém okolí. Asi 50 cm od západního okraje kamenné destrukce probí - hal v délce 70 cm žlábek /š. 15 cm, hl. 10 cm/. Zbytky podobného žlábků, vyplněné tmavě zbarvenou vý - plní, byly v délce 50 cm patrné rovněž na protilehlém východním okraji destrukce. Objekt byl po obvodě ie - mován drobnými kúlovými jamkami /pr. 8-10 cm, hl. 10-15 cm/, které nevytvářely pravidelný systém a jsou stopami zřejmě častých oprav a přestaveb. Koncentrace týchž drobných jamek zapuštěných 10-15 cm do sprašového podloží byla patrna po začistění objektu také uprostřed a přímo pod kamennou destrukcí. Po vybrání kompaktní sazovité výplně promísené střepi, kostmi a uhlíky bylo zřejmé, že střední část objektu přibližně v rozsahu kamenné destrukce byla mísovité zahloubena do podloží /maxim. zahloubení 15 cm/. Tento prostor je možno s největší pravděpodobností považovat za pozůstatek otopného zařízení s kamennou konstrukcí /zaklenutí nebo prosté obložení kameny/.

Objekt lze tedy interpretovat jako zbytek nadzemního obydlí patrně srubové konstrukce, s mírně zapuště - nou středovou částí, v níž bylo situováno otopné zařízení. Jde tedy o typ nadzemní stavby s lehce sníženou podlahou nebo pouze její částí, běžný v časně slovanském a velkomoravském období.

Kromě početné keramiky byly v obsahu výplně objektu nalezeny četné zvířecí kosti, podle osteologického určení /prase, skot, ovce, srnec, zajíc, kur?/, dále kostěný propletáček, zlomek roubíkovitého předmě - tu z parohoviny a část kamenného pískovcového brousku. Soubor získaných nálezů je možno považovat za uzavřený náleзовý celek, většina nálezů pochází ze zkoumaného objektu a naznačuje chronologii jednoho ča - sového horizontu. Nalezenou keramiku lze rámcově zařadit do středohradištního období. Odpovídá tomu jak profilace okrajových zlomků, tak složení materiálu, výzdoba a technologie výroby.

Na základě průzkumu lokality lze konstatovat, že sídliště zaujímalu výhodnou polohu na téměř celém úbo - čí SV svahu v dosahu dnes již zaniklého vodního zdroje. Jeho existenci lze dát do přímé souvislosti s plo - chým kostrovým pohřebištěm, situovaným v těsné blízkosti. Nově zjištěná sídlištní lokalita u Kurovic tvoří součást komplexu převážně středohradištních lokalit slovanského sídelního okruhu levobřežního Pomoraví, situovaných na okrajích terasových stupňů nebo na zvýšených terénních vlnách přímo v inundačním terénu řeky Moravy, jejichž průzkumu nebyla zatím věnována patřičná pozornost.

Poznámka:

- 1 I. L. Červinka, Slované na Moravě a říše Velkomoravská, Brno 1928, 153; B. Dostál, Slovanská po - hřebiště ze střední doby hradištní na Moravě, Praha 1966, 137; J. Skutil, Další nález slovanského ko - strového hrobu z Kurovic, PV Brno 1962, 65; Týž, Další nález slovanského hrobu v Kurovicích u Hole - šova, Zprávy obl. muzea v Gottwaldově 1963, č. 1, 30.

Mittelburgwallzeitlicher Siedlungsfund aus Kurovice /Bez. Kroměříž/. Süd - lich der Gemeinde in der Flur "Úzký" ca. 50 m östlich der ehemaligen Gemeindelehmgrube, wo die För - derung schon früher ein mittelburgwallzeitliches Skelettgräberfeld störte, wurde bei der Ackerung ein Siedlungsobjekt von ovaler Form mit einer Steindestruktion in der Mitte gestört. Man kann diesen als Rest

eines oberirdischen Wohnbaues, vermutlich mit Blockbaukonstruktion, mit mässig eingetieftem mittlerem Teil interpretieren, in dem eine Heizvorrichtung angebracht war. Nach den Funden kann das Objekt in die mittlere Burgwallzeit datiert werden.

DVĚ NOVÉ SLOVANSKÉ SÍDLIŠTNÍ LOKALITY U LECHOTIC

/okr. Kroměříž/

Helena Chybová, Muzeum Kroměřížska Kroměříž

/Obr. 12, tab. 1/

Na upozornění p. J. Brázdila z Míškovic se podařilo pracovníkům Muzea Kroměřížska objevit dvě nové slovanské sídlištní lokality na katastru obce Lehotice.

První z nich se nachází západně od obce v polní trati "Nadluží", na mírném, k JV orientovaném svahu, na pravém břehu potoka Židelného v n.v. 230 m, ve vzdálenosti asi 80 m od areálu farmy JZD. V jarních měsících r. 1979 provedlo Muzeum Kroměřížska záchranný výzkum kultivačními pracemi silně porušeného objektu, jevícího se jako výrazně tmavá skvrna přibližně oválného tvaru, promísená drobnými přepálenými kameny a střepy. Po odstranění slabé vrstvy ornice se vyrysoval obrys objektu protáhlého ledvinovitého tvaru, delší osou orientovaný ve směru SV-JZ, o rozměrech 2,90 x 1,78 m, uprostřed s kamennou destrukcí. Objekt se mísovité zhluboval do podloží /maximum zhloubení 40 cm/, přičemž v SZ části objektu bylo zhloubení stupňovitě upraveno. Kamenná destrukce značně zasažená orbou byla roztažena na ploše 1,0 x 0,7 m. Obsahovala popelovitou vrstvu promísenou uhlíky, střepy a drobnými zlomky propálené mazačnice. Po začistění bylo možno destrukci interpretovat jako pozůstatek otopného zařízení s kamennou konstrukcí. Celkově lze zkoumaný objekt charakterizovat jako zhloubenou část nadzemního obydlí patrně srubové konstrukce.

Nalezený materiál z objektu tvoří především keramika, kterou je možno na základě podstatných znaků, t.j. technologie, složení materiálu, výzdoby a profilace přičlenit ke skupině časně slovanské keramiky. I přes značnou fragmentárnost se podařilo rekonstruovat jednu nádobu celou a dvě částečně. V materiálu je zastoupena v převážně většině keramika hrubá, v ruce robená, archaického rázu. Keramika zdobená, se stopami po obtáčení, je zastoupena částí hrncovité nádoby a dvěma dalšími střepy. Kromě keramiky byl v obsahu výplně objektu nalezen dvojkónický přeslen z jemně plavené hlíny. Na základě poznatků o datování časně slovanské keramiky lze keramický soubor z objektu přiřadit ke smíšenému horizontu časně slovanské keramiky na Moravě.

Nález slovanského sídlištního objektu v poloze "Nadluží" u Lehoti je stopou zřejmě většího sídlištního komplexu, což prokáže teprve další průzkum lokality. Dnes však je již zřejmé, že část plochy sídliště byla zasažena výstavbou farmy JZD a melioračními výkopy.

Při podrobném průzkumu katastru obce byla na jaře r. 1980 objevena další slovanská sídlištní lokalita. Nachází se na SZ okraji katastru v polní trati "Lechůtky", vzdálena asi 600 m SZ směrem od zmíněné lokality "Nadluží". Je situována na pravém břehu potoka Žaranovky, na JV svazích mírného návrší. Pozůstatky sídliště se projevují rozoráváním kulturních vrstev v místech objektů.

V červnu r. 1980 provedlo Muzeum Kroměřížska na lokalitě zjišťovací výzkum. V podélné sondě /20 x 6 m/, protínající JV svah návrší ve směru Z-V byly zachyceny dva sídlištní objekty, část hliněné pece a několik kulturních a zásobních jam. Sídlištní objekty A1-1/80 a A4-1/80 patří k typu nadzemních staveb zřejmě srubové konstrukce. Přibližně uprostřed objektů byla v mísovitých prohlubních situována otopná zařízení, jejichž zařazení k určitému typu bylo vzhledem k značné destruovanosti nemožné. U objektu A4-1/80 šlo zřejmě o jednoduché ohniště obložené kameny, s hliněným výmazem. Oba obytné objekty byly vybaveny menšími zásobními jámami.

Největší procento nálezů z objektů tvoří keramický materiál, který lze rámcově datovat do středohradistního období. Značná část nalezené keramiky jeví znaky vyspělé výrobní technologie a profilace okrajových zlomků, s výrazným zastoupením keramiky, vyrobené z kaolínové hlíny, na povrchu a lomu špinavě bílé barvy, s výzdobou typickou pro okruh pomoravské velkomoravské keramiky. Chronologické postavení keramických nálezů podporuje i nález zelenomodrého korálu s bílou natavovanou nití v obsahu objektu A1-1/80. Z objektů byl dále získán početný osteologický materiál, dokládající chov skotu, prasete, ovce a kozy.

V případech nově zjištěných slovanských lokalit na katastru Lehotic se rýsuje jejich začlenění do určitého sídelního mikroregionu, v jehož rámci lze očekávat výskyt dalších lokalit, event. jejich pohyby s prokazatelnou kontinuitou vývoje od starohradistního po mladohradistní období¹.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1980

- Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulík
Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhový
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Malinková
Na titulním listě: stříbrná mince z mladohradištního hrobu v Mušově
Tisk: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodejně